

ภาวะ เจริญพันธุ์และปัจจัยที่มีผลต่อภาวะ เจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิม

การศึกษาเปรียบเทียบภาวะ เจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมใน เขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลานั้น จะพิจารณาในลักษณะ เปรียบเทียบภาวะ เจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิม และปัจจัยที่มีผลต่อภาวะ เจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมซึ่งปัจจัยที่จะนำมาพิจารณา ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นที่มีผลต่อภาวะ เจริญพันธุ์ ซึ่ง ปัจจัยแต่ละด้านจะประกอบไปด้วยประ เภทย่อยหรือตัวแปรของปัจจัยที่จะนำมาศึกษาได้ตามข้อมูลที่มีอยู่

สำหรับการศึกษาในบทนี้จะได้พิจารณาถึงภาวะ เจริญพันธุ์ของสตรีไทยมุสลิมใน เขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ภายใต้สภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม ส่วนความรู้และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการ วางแผนครอบครัวนั้นจะได้เสนอในบทต่อไป

ก่อนที่จะพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อภาวะ เจริญพันธุ์จะขอพิจารณาอัตรา เจริญพันธุ์ ประชากรของภาคใต้ เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ และจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทย และสตรีไทยมุสลิม เปรียบเทียบกับโครงการที่สำคัญ ๆ ที่ศึกษาในด้านภาวะ เจริญพันธุ์

๑. ความแตกต่างโดยทั่วไปของภาวะ เจริญพันธุ์

จากรายงานผลการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ ของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พบว่า อัตราเจริญพันธุ์ระหว่างภาคมีความแตกต่างกัน จากตารางที่ ๑๑ จะเห็นได้ว่าประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราเจริญพันธุ์สูงที่สุด รองลงมาคือประชากรในภาคใต้ ถ้าหากไม่นับกรุงเทพมหานครแล้ว ประชากรในภาคเหนือมีอัตราการ เจริญพันธุ์ต่ำสุด

ตารางที่ ๑๑ เปรียบเทียบอัตราเจริญพันธุ์ระหว่างภาค ระหว่างการสำรวจ ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘

ภาค	อัตราเกิด อย่างหยาบ	อัตราเจริญ พันธุ์ทั่วไป	อัตราเจริญ พันธุ์รวบ ยอด	อัตราเกิด ทดแทนรวม	อัตราเกิด ทดแทนสุทธิ
กรุงเทพมหานคร	๓๒.๖	๑๐๘.๒	๓,๖๔๘	๑.๘	๑.๕
กลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)	๓๔.๑	๑๔๓.๐	๔,๖๖๘	๒.๓	๒.๐
เหนือ	๒๖.๖	๑๐๘.๐	๓,๗๘๗	๑.๘	๑.๖
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๔๕.๐	๒๐๔.๗	๖,๕๘๘	๓.๒	๒.๘
ใต้	๔๑.๔	๑๙๐.๔	๖,๒๘๕	๓.๑	๒.๖
ทั่วประเทศ	๓๗.๐	๑๔๗.๕	๔,๑๖๗	๒.๕	๒.๒

ที่มาของข้อมูล สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานเบื้องต้นการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, หน้า ๑๔.

โดยทั่วไปภาคใต้เป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ มีสภาพทางภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนามาก แต่ก็มีข้อจำกัดและปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหลายประการ จึงทำให้การพัฒนาภาคใต้เป็นไปอย่างล่าช้ามาก^๑ ความล่าช้าการพัฒนามาจึ่เนื่องมาจากอัตราเจริญพันธุ์ที่ยังอยู่ในระดับที่สูงอยู่ก็ได้

^๑สนอง จันทินทร, "ภาวะเศรษฐกิจและแนวทางการพัฒนาภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔" เอกสารบรรยายสรุปแก่นักศึกษา วบอ. รุ่นที่ ๒ (๒๑ มีนาคม ๒๕๒๒) หน้า ๑.

การเปรียบเทียบจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมเปรียบเทียบกับโครงการที่สำคัญ ๆ ที่ศึกษาในด้านภาวะเจริญพันธุ์

จากตารางที่ ๑๒ ก พบว่า เมื่อพิจารณาในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๔๔ ปี จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนของโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เท่ากับ ๓.๑ คน แต่เมื่อพิจารณาในทุกกลุ่มอายุของโครงการที่สำคัญอื่น ๆ คือ การสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๓ (นอกเขตเทศบาล), โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๒๕๑๔ (เขตชนบท) การสำรวจการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ (นอกเขตเทศบาล) ซึ่งเป็นการศึกษาในปี พ.ศ. ที่ต่าง ๆ กัน เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มอายุพบว่าจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าโครงการที่สำคัญดังได้กล่าวมาแล้วทุกโครงการ ยกเว้นกลุ่มอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี และ ๒๐ - ๒๔ ปี เท่านั้นที่จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของโครงการอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกับโครงการที่สำคัญ ๆ ทุกโครงการ

จากตารางที่ ๑๒ ข พบว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๔๔ ปี เมื่อยังไม่ได้ปรับฐานอายุจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนของสตรีไทยมุสลิมและสตรีไทยในโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีค่าใกล้เคียงกับโครงการยะลา พ.ศ. ๒๕๑๑ แต่เมื่อปรับฐานอายุแล้วจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนของสตรีไทยมุสลิมในโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา นั้นมีค่าต่ำกว่าโครงการยะลา พ.ศ. ๒๕๑๑ สำหรับสตรีไทยในโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีค่าสูงกว่าโครงการยะลา พ.ศ. ๒๕๑๑ เล็กน้อยเท่านั้น เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มอายุพบว่าจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยมุสลิมในโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีค่าต่ำกว่าโครงการมุสลิมภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๒๑ ทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นกลุ่มอายุ ๒๐ - ๒๔ ปี และ ๔๐ - ๔๔ ปี เท่านั้นที่มีค่าใกล้เคียงกัน

ตารางที่ ๑๒ ก จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนจำแนกตามอายุ จากสำมะโนประชากรและเคหะ, พ.ศ.๒๕๑๓ โครงการต่อเนื่อง ระยะยาว (เขตชนบท) พ.ศ.๒๕๑๔, การสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร ๒๕๑๗-๒๕๑๘, โครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย (เขตชนบท ๒๕๑๘, SOFT), และโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา, ๒๕๒๐

อายุ (ปี)	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน				
	(ก) สำมะโนประชากรและ เคหะ พ.ศ.๒๕๑๓ (นอกเขตเทศบาล)	(ข) โครงการวิจัยต่อเนื่องระ ยะยาว พ.ศ.๒๕๑๔ (เขตชนบท)	(ค) การสำรวจการเปลี่ยน แปลง พ.ศ.๒๕๑๗-๒๕๑๘ (นอกเขตเทศบาล)	(ง) โครงการวิจัยภาวะ เจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ.๒๕๑๘	โครงการพัฒนาชนบทแบบ ผสมผสานของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พ.ศ.๒๕๒๐
๑๕ - ๑๙	๐.๗	๐.๗	๐.๖	๐.๗	๐.๗
๒๐ - ๒๔	๑.๘	๑.๕	๑.๔	๑.๕	๐.๖
๒๕ - ๒๙	๓.๑	๒.๕	๒.๖	๒.๗	๒.๘
๓๐ - ๓๔	๔.๕	๔.๓	๔.๐	๔.๐	๓.๘
๓๕ - ๓๙	๕.๗	๕.๔	๕.๒	๕.๑	๓.๘
๔๐ - ๔๔	๖.๕	๗.๑	๖.๑	๖.๓	๔.๘
๔๕ - ๔๙	๖.๗	๗.๑	๖.๕	๖.๔	-
๑๔ - ๔๔	-	-	-	-	๓.๑
๑๕ - ๔๕	๔.๓	๔.๒	๓.๗	๔.๐	-

- ที่มาของข้อมูล
- ก.ค. สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานเบื้องต้นการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ.๒๕๑๗-๒๕๑๘, ตารางที่ ๕ หน้า ๒๑.
- ข.ง. Nibhon debavala, John Knodel, Fertility Transition in Thailand : A Comparative analysis of Survey Data Institute of Population Studies Chulalongkorn University, Population Survey Division National Statistical Office : Report No.4 Table 1

ตารางที่ ๑๒ ข จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนจำแนกตามอายุจากโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ชนบทภาคใต้, พ.ศ.๒๕๑๓ การสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร ๒๕๑๗-๒๕๑๘, โครงการยะลา, ๒๕๑๑, โครงการมุสลิมภาคใต้, ๒๕๑๙ และโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน อำเภोजะนะะ จังหวัดสงขลา, ๒๕๒๐

อายุ (ปี)	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน							
	(ก)	(ข)	(ค)	(ง)	(จ)	โครงการพัฒนาชนบทแบบผสม		
	โครงการชนบท ภาคใต้ พ.ศ.๒๕๑๓	สำมะโนประชากร และเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๓ (ภาคใต้)	การสำรวจการ เปลี่ยนแปลง พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๘ (ภาคใต้)	โครงการยะลา พ.ศ.๒๕๑๑	โครงการมุสลิม ภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๑๙	ผลาน อ.จนะะ สงขลา พ.ศ.๒๕๒๐	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย
๑๕ - ๑๙	๐.๙	๐.๗	๐.๖	๐.๗	๑.๐	๐.๖	๑.๐	
๒๐ - ๒๔	๒.๐	๑.๗	๑.๖	๒.๒	๑.๘	๑.๘	๑.๘	
๒๕ - ๒๙	๒.๙	๒.๘	๒.๘	๒.๙	๓.๒	๒.๘	๒.๗	
๓๐ - ๓๔	๔.๑	๔.๐	๔.๐	๓.๙	๔.๒	๓.๗	๓.๘	
๓๕ - ๓๙	๕.๒	๕.๑	๕.๓	๕.๓	๕.๖	๓.๕	๔.๐	
๔๐ - ๔๔	๕.๗	๕.๗	๕.๗	๕.๑	๕.๑	๕.๑	๕.๖	
๔๕ - ๔๙	๖.๐	๕.๘	๖.๑	-	๕.๐	-	-	
๑๕ - ๔๔	-	-	-	๓.๑	-	๒.๔(๓.๑)*	๓.๓(๓.๒)*	
๑๕ - ๔๙	๔.๕	๓.๘	๔.๑	-	๓.๖	-	-	

*ปรับฐานอายุโดยใช้ประชากรสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมแต่ละกลุ่มอายุเป็นประชากรมาตรฐาน

- ที่มาของข้อมูล
- Gavin John and Yanee Soonthonthum, Fertility and Contraception in the Rural South of Thailand, Manpower Planning Division, National Economic Development Board, Thailand, Table 3, p.6.
  - สำนักงานกฤษฎมนตรี, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานเบื้องต้นการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ.๒๕๑๗-๒๕๑๘, ตารางที่ ๕ หน้า ๒๑.
  - The National Research Council, A Pilot Study of Family Health in Thai Muslim Communities in South Thailand and Attitudes and Behavior Affecting Fertility in Two Thai-Muslim Communities, p.11.
  - Population Planning Sector, Population and Manpower Planning Division National Economic and Social Development Board, Report on the Survey of Fertility Behavior in the Context of Demographic and Socio-economic Development of Muslim in Thailand, p. 46.

๒. เปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ในการศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จะได้แยกศึกษาตามปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยอื่นที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์

๒.๑ ปัจจัยทางด้านประชากร

ปัจจัยทางด้านประชากรที่ได้ศึกษาก็คือ อายุอันเป็นคุณลักษณะขั้นพื้นฐานของประชากร เมื่อพิจารณาจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจากตารางที่ ๑๓ แสดงให้เห็นชัดว่าจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ยต่อสตรี ๑ คน ทั้งของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามอายุที่เพิ่มขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมถึงจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย จากการศึกษาของ สมพงษ์ ชิวสันต์ พบว่า สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ต่ำกว่าสตรีไทย คือ ๓.๖ และ ๔.๔ ครั้ง โดยเฉลี่ยตามลำดับ^๑ เมื่อพิจารณาจากตารางที่ ๑๓ พบว่ามีแบบแผนอย่างเดียวกันกับเมื่อยังไม่ได้ปรับฐานอายุคือสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย กล่าวคือ สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ ๓.๑ ครั้งโดยเฉลี่ย ในขณะที่สตรีไทยมีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ถึง ๓.๔ ครั้งโดยเฉลี่ย แต่เมื่อปรับฐานอายุแล้วจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมไม่มีความแตกต่างกัน คือมีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย ๓.๓ ครั้ง

---

^๑สมพงษ์ ชิวสันต์, "การศึกษา เปรียบเทียบทัศนคติและพฤติกรรมที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์...", หน้า ๔๒.

ตารางที่ ๑๓ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	ค่าเฉลี่ยของการตั้งครรภ์		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
๑๕ - ๑๙	๑.๐	๐.๖	๑๑	๔๔
๒๐ - ๒๔	๑.๘	๑.๘	๖๕	๘๒
๒๕ - ๒๙	๒.๕	๓.๐	๗๘	๗๔
๓๐ - ๓๔	๔.๐	๔.๐	๗๖	๖๕
๓๕ - ๓๙	๔.๑	๓.๖	๘๖	๕๘
๔๐ - ๔๔	๔.๗	๕.๓	๗๕	๖๓
รวม	๓.๕	๓.๑	๓๙๑	๓๘๗
รวม (ปรับฐานอายุ) ^๑	๓.๓	๓.๓		

^๑ปรับฐานอายุโดยใช้ประชากรสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมแต่ละกลุ่มอายุ เป็นประชากรมาตรฐาน

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมถึงจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยจากการศึกษาของ สมพงษ์ ชิวสันต์ พบว่า สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดต่ำกว่าสตรีไทย คือ ๓.๔ คน และ ๔.๓ คน โดยเฉลี่ยตามลำดับ^๑ เมื่อพิจารณาจากตารางที่ ๑๔ พบว่ามีแบบแผนอย่างเดียวกันกับเมื่อยังไม่ได้ปรับฐานอายุคือ สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย กล่าวคือ สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอด ๒.๔ คนโดยเฉลี่ย ในขณะที่สตรีไทยมีจำนวนบุตรเกิดรอดถึง ๓.๓ คนโดยเฉลี่ย และความแตกต่างนี้ก็ยังคงอยู่แม้เมื่อปรับฐานอายุแล้วคือ สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดต่ำกว่าสตรีไทยเล็กน้อย คือ ๓.๑ และ ๓.๒ คน โดยเฉลี่ยตามลำดับ และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติ (โดยใช้ t - test ค่า P - Value = .0770) พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนบุตรเกิดรอดตามรายกลุ่มอายุจากตารางที่ ๑๔ พบว่าสตรีไทยมุสลิมมีบุตรเกิดรอดต่ำกว่าสตรีไทยทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นกลุ่มอายุ ๔๐ - ๔๔ ปี จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยมุสลิมสูงกว่าสตรีไทย คือ ๕.๑ และ ๔.๖ คนตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำ เมื่อจวนจะหมดวัยเจริญพันธุ์จึงต้องการมีบุตรให้เพียงพอกับความต้องการของตน

สำหรับการพิจารณาเปรียบเทียบอัตราเจริญพันธุ์ตามหมวดอายุของสตรีที่สมรสแล้วหนึ่งคน (Age specific Marital Rate) ของสตรีไทยในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา กับโครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. ๒๕๑๘, เขตชนบท (SOFT) จากตารางที่ ๑๕ พบว่าสตรีไทยในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลาทุกกลุ่มอายุมีอัตราเจริญพันธุ์ตามหมวดอายุของสตรีที่สมรสแล้วต่อหนึ่งคน (Age specific Marital Rate) ต่ำกว่าสตรีไทยในโครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท พ.ศ. ๒๕๑๘ ยกเว้นกลุ่มอายุ ๒๕ - ๒๙ ปีที่พบว่าสตรีไทยในโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานในเขตอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีค่าสูงกว่าสตรีไทยในโครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ในชนบท พ.ศ. ๒๕๑๘

^๑สมพงษ์ ชิวสันต์, "การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและพฤติกรรมที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ ...," หน้า ๕๖.

แต่เมื่อศึกษาถึงอัตราเจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมในปัจจุบัน (current fertility) จากตารางที่ ๑๔ พบว่า อัตราเจริญพันธุ์ตามหมวดอายุของสตรีไทยสูงกว่าสตรีไทยมุสลิมทุกกลุ่มอายุ นอกจากกลุ่มอายุ ๔๐ - ๔๔ ปี อัตราเจริญพันธุ์ตามหมวดอายุของสตรีไทยมุสลิมสูงกว่าสตรีไทยเล็กน้อย คือ .๐๔๕ และ .๐๔๐ ตามลำดับ ซึ่งอาจเนื่องมาจากเหตุที่สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดต่ำ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุเกรงว่าจะหมดโอกาสในการมีบุตรอีก จึงพยายามมีบุตรให้เพียงพอกับความต้องการของตน ดังนั้นสตรีไทยมุสลิมในหมวดอายุ ๔๐ - ๔๔ ปี จึงมีภาวะเจริญพันธุ์สูงทั้งกล่าว

ในการศึกษาอัตราเจริญพันธุ์สมรสทั่วไป ซึ่งเป็นการหาสัดส่วนเด็กเกิดต่อผู้หญิงในวัยที่เป็นมารดาที่แต่งงานแล้วนั้น พบว่าสตรีไทยมุสลิมมีอัตราเจริญพันธุ์สมรสทั่วไปต่ำกว่าสตรีไทย คือ ๑๗๓.๑/๑,๐๐๐ และ ๒๐๗.๖/๑,๐๐๐ ตามลำดับ และเมื่อศึกษาถึงอัตราเจริญพันธุ์สมรสรวมยอดซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่สตรีที่สมรสแล้ว ๑,๐๐๐ คน จะมีได้ตลอดวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งเป็นการแสดงถึงอัตราเจริญพันธุ์ของสตรีสมรสตั้งแต่เข้าสู่วัยให้กำเนิดบุตรจนถึงสิ้นวัยที่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ว่ามีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยเท่าใด จากตารางที่ ๑๔ พบว่า สตรีไทยมุสลิมมีอัตราเจริญพันธุ์สมรสรวมยอดต่ำกว่าสตรีไทย คือ ๕๒๑๖.๐/๑,๐๐๐ และ ๖๔๗๗.๐/๑,๐๐๐ ตามลำดับ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบอัตราเจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการวัดด้วยวิธีใดก็ตาม อัตราเจริญพันธุ์ของสตรีไทยมุสลิมก็ยังคงต่ำกว่าสตรีไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันให้เห็นว่าในปัจจุบันนี้สตรีไทยมุสลิมก็ยังคงมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีไทยจริง เมื่อศึกษาถึงอัตราเกิดทดแทนรวม ซึ่งเป็นการแสดงถึงจำนวนบุตรหญิงที่จะเกิดจากสตรีที่สมรสแล้วในกลุ่มอายุหนึ่งตลอดวัยเจริญพันธุ์ พบว่า สตรีไทยมุสลิมมีอัตราเกิดทดแทนรวมต่ำกว่าสตรีไทย คือ ๒.๔ คน และ ๓.๔ คน ตามลำดับ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นชัดว่าเด็กหญิงซึ่งจะเป็นมารดาในอนาคตต่อไปนั้นในสตรีไทยมุสลิมก็ยังคงต่ำกว่าสตรีไทย ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าในอนาคตสตรีไทยมุสลิมก็ยังคงมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีไทย

ตารางที่ ๑๔ จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทย และสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรเกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
๑๕ - ๑๙	๑.๐	๐.๖	๑๑	๔๔
๒๐ - ๒๔	๑.๘	๑.๘	๖๕	๘๒
๒๕ - ๒๙	๒.๗	๒.๘	๗๘	๗๔
๓๐ - ๓๔	๓.๘	๓.๗	๗๖	๖๕
๓๕ - ๓๙	๔.๐	๓.๕	๘๖	๕๘
๔๐ - ๔๔	๔.๖	๔.๑	๗๕	๖๓
รวม	๓.๓	๒.๙	๓๙๑	๓๘๗
รวม (ปรับฐานอายุ) ^๓	๓.๒	๓.๑		

^๓ปรับฐานอายุโดยใช้ประชากรสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิม แต่ละกลุ่มอายุเป็นประชากรมาตรฐาน

ตารางที่ ๑๕ อัตราเจริญพันธุ์ (Fertility Rate) โครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยใน
ชนบท พ.ศ.๒๕๑๘, โครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานอำเภอจะนะ สงขลา, ๒๕๒๐

อัตราเจริญพันธุ์	(ก) โครงการวิจัยภาวะ เจริญพันธุ์ของสตรี ไทยในชนบท พ.ศ. ๒๕๑๘	โครงการพัฒนาชนบทแบบ ผสมผสาน อ.จะนะ สงขลา พ.ศ.๒๕๒๐	
		สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
อัตราเจริญพันธุ์ตามหมวดอายุของสตรี ที่สมรสแล้วต่อหนึ่งคน (Age specific Marital Fertility)			
อายุ ๑๕ - ๑๙	.๔๒๐	.๓๖๔	.๒๘๙
๒๐ - ๒๔	.๓๔๔	.๒๙๒	.๒๓๒
๒๕ - ๒๙	.๒๔๙	.๓๕๙	.๑๘๙
๓๐ - ๓๔	.๒๐๗	.๑๘๔	.๑๖๙
๓๕ - ๓๙	.๑๖๓	.๑๑๖	.๐๖๙
๔๐ - ๔๔	.๐๘๑	.๐๘๐	.๐๙๕
อัตราเจริญพันธุ์สมรสทั่วไป (General Marital Fertility Rate/1,000)		๒๐๗.๖	๑๗๓.๑
อัตราเจริญพันธุ์สมรสรวมยอด (Total Marital Fertility Rate/1,000)		๖๔๗๗.๐	๕๒๑๖.๐
อัตราเกิดทดแทนรวม (Gross Reproductive Rate)		๓.๔	๒.๘

ที่มาของข้อมูล

ก. Nibhon debavala, John Knodel, Fertility Transition in Thailand :
A Comparative analysis of Survey Data Institute of Population
Studies Chulalongkorn University, Population Survey Division
National Statistical Office : Report No.3 Table 2, p.5.

สำหรับการพิจารณาถึงจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิม จากตารางที่ ๑๖ จะเห็นว่าสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย กล่าวคือ เมื่อยังไม่ได้ปรับฐานอายุสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน ๒.๗ คนโดยเฉลี่ย ในขณะที่สตรีไทยมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันถึง ๓.๑ คนโดยเฉลี่ย แต่เมื่อปรับฐานอายุแล้วจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันโดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมไม่มีความแตกต่างกันคือมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน ๓.๐ คน

ตารางที่ ๑๖ จำนวนบุตรมีชีวิตในปัจจุบันโดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรมีชีวิตในปัจจุบัน		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
๑๕ - ๑๙	๑.๐	๐.๖	๑๑	๔๔
๒๐ - ๒๔	๑.๘	๑.๗	๖๕	๘๒
๒๕ - ๒๙	๒.๕	๒.๖	๗๘	๗๔
๓๐ - ๓๔	๓.๖	๓.๔	๗๖	๖๕
๓๕ - ๓๙	๓.๗	๓.๓	๘๖	๕๘
๔๐ - ๔๔	๔.๑	๔.๘	๗๕	๖๓
รวม	๓.๑	๒.๗	๓๔๑	๓๘๗
รวม (ปรับฐานอายุ) ^๓	๓.๐			

^๓ปรับฐานอายุโดยใช้ประชากรสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมแต่ละหมวดอายุ เป็นประชากรมาตรฐาน

๒.๒ ปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านสังคมกับภาวะเจริญพันธุ์ ปัจจัยด้านสังคมมีด้วยกันหลายประการแต่ในการศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถนำมาศึกษาได้ครบถ้วนจึงพิจารณาได้เท่าที่ได้เท่าที่ข้อมูลเปิดโอกาสให้ คือ จะศึกษาเฉพาะการศึกษาของภรรยาและสามีว่ามีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์หรือไม่

ก. การศึกษาของภรรยา

การศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์กับการศึกษาของสามีภรรยา ปกติแล้วพบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาสูงมักมีจำนวนบุตรน้อยกว่ากลุ่มที่มีการศึกษต่ำ^๑ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่มีการศึกษาและฐานะทางสังคมดีย่อมมีโอกาสได้รับรู้สิ่งใหม่ ๆ เช่น วิธีการวางแผนครอบครัว และนำความรู้มาปฏิบัติ จากผลการวิจัยของ Sidney Goldstein, วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่าง ๑ เพอร์เซ็นต์จากข้อมูลสำมะโนครัวปี ๒๕๐๓ พบว่า สตรีผู้ไม่รู้หนังสือมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีผู้รู้หนังสือ และโดยทั่วไปแล้วมีความสัมพันธ์เป็นส่วนกลับระหว่างภาวะเจริญพันธุ์กับจำนวนปีที่ศึกษา กล่าวคือ เมื่อจำนวนปีที่ศึกษาสูงขึ้นภาวะเจริญพันธุ์จะลดลง^๒

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษากับภาวะเจริญพันธุ์ จากตารางที่ ๑๗ พบว่าส่วนใหญ่ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมมีการศึกษาระดับ ป. ๑ - ป. ๔ ในกลุ่มนี้จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยมุสลิมต่ำกว่าสตรีไทย คือ ๒.๖ และ ๓.๔ คนตามลำดับ สำหรับกลุ่มที่ไม่มีการศึกษากลับปรากฏผลในทางตรงกันข้ามคือสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทย คือ ๔.๒ และ ๓.๗ คน และแบบแผนนี้ยังคงปรากฏอยู่ในทุกกลุ่มอายุ เมื่อนำอายุของสตรีมาเป็นตัวแปรควบคุม เช่น ในกลุ่มอายุ ๒๕ - ๓๔ ปี จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยมุสลิมสูงกว่าสตรีไทย คือ ๔.๒ และ ๓.๗ คนตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจำนวนตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษามีน้อย ซึ่งก่อให้เกิดความแปรผัน เมื่อคิดค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรเกิดรอด

^๑นิพนธ์ เทพวัลย์, ประชากรศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : สำนักงานไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘, หน้า ๑๒๕.

^๒Sidney Goldstein, "The Influence of Labour Force Participation and Education of Fertility in Thailand," Population Studies 26 (1972) pp.419 - 436

ตารางที่ ๑๗ จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา

อายุและระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรเกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๑๕ - ๒๔ ปี</u>				
ไม่มีการศึกษา	๒.๐๑	๑.๙	๓	๗
ป.๑ - ป.๔	๑.๗	๑.๓	๖๓	๑๑๔
สูงกว่า ป.๔	๑.๔	๒.๐	๑๐	๖
รวม	๑.๖	๑.๓	๗๖	๑๒๗
<u>๒๕ - ๓๔ ปี</u>				
ไม่มีการศึกษา	๓.๐	๔.๒	๖	๒๓
ป.๑ - ป.๔	๓.๓	๓.๐	๑๔๐	๑๑๓
สูงกว่า ป.๔	๒.๓	๓.๐	๘	๓
รวม	๓.๒	๓.๒	๑๕๔	๑๓๙

ตารางที่ ๑๗ (ต่อ)

อายุและระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรเกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๓๔ - ๔๔ ปี</u>				
ไม่มีการศึกษา	๔.๒	๔.๖	๑๘	๔๓
ป.๑ - ป.๔	๔.๓	๔.๒	๑๔๐	๗๘
สูงกว่า ป.๔	๓.๓	-	๓	-
รวม	๔.๓	๔.๓	๑๖๑	๑๒๑
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>				
ไม่มีการศึกษา	๓.๗	๔.๒	๒๗	๗๓
ป.๑ - ป.๔	๓.๔	๒.๖	๓๔๓	๓๐๔
สูงกว่า ป.๔	๒.๐	๒.๓	๒๑	๔

ข. การศึกษาของสามี

การศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์ส่วนใหญ่ พบว่าสามีที่มีการศึกษาสูงจะทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ของภรรยาต่ำด้วย โครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. ๒๕๑๘ ก็ทำการศึกษาได้ผลในทำนองเดียวกันคือ พบว่า ภาวะเจริญพันธุ์จะสูงจากภรรยาซึ่งสามีไม่มีการศึกษา และในทางตรงข้ามภาวะเจริญพันธุ์จะต่ำในภรรยาที่สามีมีการศึกษาสูง และสามีที่มีระยะเวลาการศึกษาเป็นจำนวน ๑๑ ปี หรือมากกว่าภรรยาจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุด^๑

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของสามีกับภาวะเจริญพันธุ์ จากตารางที่ ๑๘ พบว่า มีแบบแผนใกล้เคียงกันกับการศึกษาของภรรยา นั่นคือ สตรีไทยมุสลิมที่มีสามีมีการศึกษาระดับ ป. ๑ - ป. ๔ มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่า สตรีไทยที่มีสามีมีการศึกษาระดับเดียวกัน คือ ๒.๘ และ ๓.๔ คน หากแต่มีข้อยกเว้นคือ ในกลุ่มที่ระดับการศึกษาของสามีสูงกว่า ป. ๔ สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย ซึ่งแตกต่างจากเมื่อศึกษาถึงการศึกษาระดับของภรรยา ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าลักษณะของสถาบันครอบครัวอย่างหนึ่งถือว่าฝ่ายชาย เป็นผู้ที่มีอำนาจและมีอิทธิพลในครอบครัว (Patriachal Family)^๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ศาสนาอิสลามนั้นให้ความสำคัญกับฝ่ายชายเมื่อสามีมีการศึกษาดีขึ้นจึงสามารถนำความรู้ที่ตนมาปฏิบัติหรือแนะนำให้ภรรยาเห็นชอบและปฏิบัติตามได้โดยง่าย จึงทำให้มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของภรรยาต่ำเมื่อสามีมีการศึกษาสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาการศึกษาของสามีสตรีไทยและสามีสตรีไทยมุสลิมกับจำนวนบุตรเกิดรอดแบ่งตามกลุ่มอายุของสตรี พบแบบแผนเช่นเดียวกันว่าสตรีไทยมุสลิมที่มีสามีมีการศึกษาจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทยที่มีสามีมีการศึกษาระดับเดียวกัน เช่นกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ ปีของสตรีไทยที่มีสามีมีการศึกษาระดับ ป.๑ - ป.๔ มีจำนวนบุตรเกิดรอด ๑.๗ คน ส่วนสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอด ๑.๓ คน โดยเฉลี่ยเท่านั้น และที่สามีมีการศึกษาระดับสูงกว่า ป.๔ ก็พบผลเช่นเดียวกันว่าสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทยและลักษณะเช่นนี้คงอยู่ในทุกกลุ่มอายุอาจเป็นด้วยเหตุผลเดียวกันกับที่กล่าวข้างต้น

^๑Institute of Population Studies Chulalongkorn University and Population Survey Division National Statistical Office, The Survey of Fertility in Thailand: Country Report No.1 Volume 1 p. 50.

^๒ดร. ไพฑูรย์ เครือแก้ว, "ทฤษฎีครอบครัว," ลักษณะสังคมไทย (พระนคร : บริษัทหิธจจำกัด, ๒๕๑๘), หน้า ๑๑๘.

ตารางที่ ๑๘ จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามอายุและระดับการศึกษาของสามี

อายุและระดับการศึกษา ของสามี	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรเกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๑๕ - ๒๔ ปี</u>				
ไม่มีการศึกษา	-	๑.๘	-	๑๑
ป.๑ - ป.๔	๑.๗	๑.๓	๖๕	๑๐๘
สูงกว่า ป.๔	๑.๕	๐.๖	๑๑	๘
รวม	๑.๖	๑.๓	๗๖	๑๒๗
<u>๒๕ - ๓๔ ปี</u>				
ไม่มีการศึกษา	๓.๑	๔.๒	๙	๒๔
ป.๑ - ป.๔	๓.๒	๓.๑	๑๓๓	๑๑๓
สูงกว่า ป.๔	๓.๒	๑.๐	๑๒	๒
รวม	๓.๒	๓.๒	๑๕๔	๑๓๙

ตารางที่ ๑๘ (ต่อ)

อายุและระดับการศึกษา ของสามี	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรเกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๓๕ - ๔๔ ปี</u>				
ไม่มีการศึกษา	๓.๐	๔.๔	๔	๓๒
ป.๑ - ป.๔	๔.๕	๔.๑	๑๓๑	๘๔
สูงกว่า ป.๔	๓.๕	-	๒๑	-
รวม	๔.๓	๔.๓	๑๖๑	๑๒๑
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>				
ไม่มีการศึกษา	๓.๓	๔.๑	๑๘	๖๗
ป.๑ - ป.๔	๓.๕	๒.๘	๓๒๕	๓๑๐
สูงกว่า ป.๔	๒.๙	๐.๗	๔๔	๑๐

๒.๓ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจนับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ เพราะฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันย่อมจะทำให้จำนวนบุตรแตกต่างกันออกไป ในประเทศด้อยพัฒนาจะเห็นลักษณะของความแตกต่างได้ชัดเจนว่าประชากรที่มีฐานะเศรษฐกิจยากจน ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ในประเทศ มักจะมีจำนวนบุตรมากกว่าประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี^๑ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์มีอยู่หลายประการ แต่ในการศึกษาค้างนี้จะศึกษาเท่าที่ข้อมูลเปิดโอกาสให้ศึกษา ดังนั้นจึงจะศึกษาถึงปัจจัยทางด้านอาชีพของภรรยาและสามีและปัจจัยทางด้านรายได้ของครอบครัวต่อไปว่ามีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างไร

ก. อาชีพของภรรยา

ในประเทศไทยอาชีพของประชากรส่วนใหญ่มีร้อยละ ๔๐ มีอาชีพเกษตรกรรม^๒ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรอายุ ๑๑ ปีขึ้นไปทำงานในเชิงเศรษฐกิจจำแนกตามหมวดอาชีพเพศหญิงที่ประกอบอาชีพกสิกรรม เลี้ยงสัตว์ ทำป่าไม้ ชาวประมง นักล่าและดักสัตว์ มีมากถึงร้อยละ ๘๓^๓

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนบุตรเกิดรอดและอาชีพของภรรยาจากตารางที่ ๑๔ พบว่าในกลุ่มแม่บ้านสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทยคือ ๒.๒ และ ๒.๘ คนตามลำดับ ในทำนองเดียวกับผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรม สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย คือ ๓.๐ และ ๓.๕ คน ส่วนผู้ที่มีอาชีพไม่ใช่เกษตรกรรมนั้นสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทยเล็กน้อยคือ ๓.๖ และ ๓.๕ คน

^๑นิพนธ์ เทพวัลย์, ประชากรศาสตร์, ..., หน้า ๑๒๓.

^๒กรมแรงงานและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, รายงานการสำรวจแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๒๕๑๐ - ๒๕๑๑), และภาคเหนือ (๒๕๑๑ - ๒๕๑๒) (กระทรวงมหาดไทย : กรมแรงงาน, ๒๕๑๐ - ๒๕๑๑), หน้า ๒๐.

^๓สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สัมภาษณ์ประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๓ ที่วราขอาณัติกร (สำนักนายกรัฐมนตรีย : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๑๖), หน้า ๘๒.

เมื่อแยกพิจารณาด้วยอายุของสตรี พบว่า ในทุกกลุ่มอายุมีแบบแผน เช่น เดียวกันว่าผู้ที่เป็นแม่บ้านสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย ในทำนองเดียวกันในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี ก็พบว่า สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทยไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในอาชีพเกษตรกรรมหรือไม่ใช่เกษตรกรรม เว้นไว้แต่กลุ่มอายุ ๓๕ - ๔๔ ปี ที่สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทย เล็กน้อย

มีข้อนำสังเกตว่า ในกลุ่มแม่บ้านนั้น สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทยมาก ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าผู้ที่เป็นแม่บ้านไทยมุสลิมนั้นสามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้เป็นระยะเวลานานกว่าแม่บ้านไทย จึงอาจมีผลต่อการมีบุตรคนต่อไป

ตารางที่ ๑๔ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามอายุและอาชีพ

อายุและอาชีพ	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตร เกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๑๕ - ๒๔ ปี</u>				
เกษตรกรรม	๑.๖	๑.๓	๔๔	๔๗
ไม่ใช่เกษตรกรรม	๑.๘	๑.๕	๖	๘
แม่บ้าน	๑.๖	๑.๕	๒๖	๒๒
รวม	๑.๖	๑.๓	๗๖	๑๒๗
<u>๒๕ - ๓๔ ปี</u>				
เกษตรกรรม	๓.๕	๓.๕	๑๐๕	๑๐๐
ไม่ใช่เกษตรกรรม	๒.๙	๓.๕	๑๔	๑๐
แม่บ้าน	๒.๗	๒.๖	๓๕	๒๔
รวม	๓.๒	๓.๒	๑๕๔	๑๓๔

ตารางที่ ๑๔ (ต่อ)

อายุและอาชีพ	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตร เกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๓๔ - ๔๔ ปี</u>				
เกษตรกรรม	๔.๓	๔.๔	๑๐๔	๑๐๔
ไม่ใช่เกษตรกรรม	๔.๔	๗.๒	๑๔	๕
แม่บ้าน	๓.๔	๒.๔	๓๗	๑๒
รวม	๔.๓	๔.๓	๑๖๑	๑๒๑
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>				
เกษตรกรรม	๓.๕	๓.๐	๒๕๗	๓๐๑
ไม่ใช่เกษตรกรรม	๓.๕	๓.๖	๓๖	๒๓
แม่บ้าน	๒.๔	๒.๒	๔๔	๖๓

ข. อาชีพของสามี

อาชีพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัวและ เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า จำนวนบุตรของครอบครัวที่ต่างอาชีพกันนั้นมีความแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงอาชีพของสามีกับภาวะเจริญพันธุ์จากตารางที่ ๒๐ พบว่าในกลุ่มสามีประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย คือ ๒.๔ และ ๓.๔ คนตามลำดับ ในทางตรงกันข้ามในกลุ่มสามีประกอบอาชีพไม่ใช่เกษตรกรรมสตรีไทยมุสลิมนั้นกลับมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทย คือ ๓.๒ และ ๒.๔ คน ตามลำดับ เมื่อนำเอาอายุของสตรีเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย พบว่า ในทุกกลุ่มอายุนั้นในกลุ่มที่สามีประกอบอาชีพเกษตรกรรมสตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย แต่แบบแผนนี้เปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อยในกลุ่มผู้ที่สามีประกอบอาชีพไม่ใช่เกษตรกรรม คือ สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทยในกลุ่มอายุ ๒๕ - ๓๔ ปี และ ๓๕ - ๔๔ ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากในกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพไม่ใช่เกษตรกรรมนั้น ประกอบด้วยบุคคลหลายอาชีพ เช่น ค้าขาย รับราชการ และอื่น ๆ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวอาจมีผลที่ทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ผันแปรไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของสตรีไทยที่สามีไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้น มีผู้ที่มีสามีรับราชการมากกว่าสามีของสตรีไทยมุสลิม ซึ่งในกลุ่มข้าราชการนั้นมักจะมีบุตรเกิดรอดน้อยกว่าในอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ ๒๐ จำนวนบุตร เกิดรอดโดย เฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิม จำแนกตามอายุและอาชีพของสามี

อายุและอาชีพของสามี	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตร เกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๑๔ - ๒๔ ปี</u>				
เกษตรกรรม	๑.๗	๑.๓	๕๖	๑๐๔
ไม่ใช่เกษตรกรรม	๑.๖	๑.๖	๒๐	๑๘
ไม่มีอาชีพ	-	-	-	-
รวม	๑.๖	๑.๓	๗๖	๑๒๒
<u>๒๕ - ๓๔ ปี</u>				
เกษตรกรรม	๓.๔	๓.๒	๑๒๐	๑๒๖
ไม่ใช่เกษตรกรรม	๒.๘	๓.๔	๓๓	๑๓
ไม่มีอาชีพ	๓.๐	-	๑	-
รวม	๓.๒	๓.๒	๑๕๔	๑๓๙

ตารางที่ ๒๐ (ต่อ)

อายุและอาชีพของสามี	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตร เกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๓๕ - ๔๔ ปี</u>				
เกษตรกร	๔.๓	๔.๒	๑๒๗	๑๐๖
ไม่ใช่เกษตรกร	๓.๔	๕.๔	๓๔	๑๒
ไม่มีอาชีพ	-	๔.๐	-	-
รวม	๔.๓	๔.๓	๑๖๑	๑๑๘
<u>รวมทุกกลุ่มอายุ</u>				
เกษตรกร	๓.๕	๒.๙	๓๐๓	๓๔๑
ไม่ใช่เกษตรกร	๒.๙	๓.๒	๘๗	๔๓
ไม่มีอาชีพ	๓.๐	๔.๐	๑	๓

ค. รายได้ของครอบครัว

จากสำมะโนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรียได้แบ่งรายได้ของครอบครัวต่อปีของประชากรภาคใต้ออกเป็น ๑๒ ระดับ (ดูรายละเอียดตารางที่ ๗ ประกอบ) แต่สำหรับการศึกษาครั้งนี้ได้จัดข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ตามระดับดังกล่าว เนื่องจากมีข้อมูลน้อยมาก และข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำอยู่ในระดับประมาณ ๑ - ๒ ตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานสถิติ (ดูรายละเอียดตารางที่ ๗ ประกอบ) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดระดับรายได้ขึ้นใหม่ คือ แบ่งระดับรายได้ทั้งหมดเป็น ๓ ระดับเท่านั้น โดยใช้แนวระดับรายได้ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กล่าวคือแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับรายได้ต่ำกว่า ๑๑,๔๔๔, ๑๒,๐๐๐ - ๒๔,๔๔๔, และ ๓๐,๐๐๐ บาท

เมื่อพิจารณาถึงรายได้ของครอบครัวต่อปีกับภาวะเจริญพันธุ์ โดยแยกพิจารณา รายได้ของครอบครัวต่อปีออกเป็น ๓ ระดับ จากตารางที่ ๒๑ พบว่า ภาวะเจริญพันธุ์กับรายได้ของครอบครัวต่อปีมีแบบแผนที่ค่อนข้างจะแปรปรวนทั้งสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิม กล่าวคือ สตรีไทยที่มีรายได้ของครอบครัวต่อปีมีรายได้ต่ำกว่า ๑๑,๔๔๔ บาท ๑๒,๐๐๐ - ๒๔,๔๔๔ บาท และ ๓๐,๐๐๐ บาท และมากกว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอด ๓.๔, ๓.๒ และ ๓.๕ คนโดยเฉลี่ยตามลำดับ สำหรับสตรีไทยมุสลิมที่มีรายได้ของครอบครัวต่อปีมีรายได้ต่ำกว่า ๑๑,๔๔๔ บาท, ๑๒,๐๐๐ - ๒๔,๔๔๔ บาท และ ๓๐,๐๐๐ บาท และมากกว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอด ๒.๔, ๓.๐ และ ๒.๔ คนโดยเฉลี่ยตามลำดับ จะเห็นได้ว่าในทุกระดับรายได้สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีไทย

เมื่อพิจารณารายได้ของครอบครัวต่อปีของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมกับจำนวนบุตรเกิดรอดโดยควบคุมด้วยอายุของสตรีตามกลุ่มอายุ พบว่า ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมค่อนข้างจะแปรปรวนไป คือ ในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี และ ๓๕ - ๔๔ ปี ที่มีรายได้ ๑๒,๐๐๐ - ๒๔,๔๔๔ บาท สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทย และในกลุ่มอายุ ๒๕-๓๔ ปี และมีระดับรายได้สูงกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท สตรีไทยมุสลิมที่มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทย ความแปรปรวนดังกล่าวอาจเนื่องมาจากความคลาดเคลื่อนในข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ ซึ่งนับว่าเป็นข้อมูลที่ยากต่อการจะได้รับความจริงจากผู้ตอบ

ตารางที่ ๒๑ จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามอายุและรายได้ของครอบครัวต่อปี

อายุและรายได้ของครอบครัวต่อปี/บาท	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรเกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๑๕ - ๒๔ ปี</u>				
ต่ำกว่า ๑๑,๔๔๔ บาท	๑.๘	๑.๓	๔๑	๔๒
๑๒,๐๐๐ - ๒๔,๔๔๔ บาท	๑.๔	๑.๖	๒๒	๒๒
๓๐,๐๐๐ บาทและมากกว่า	๐.๗	๑.๐	๓	๑๓
รวม	๑.๖	๒.๑	๗๖	๗๗
<u>๒๕ - ๓๔ ปี</u>				
ต่ำกว่า ๑๑,๔๔๔ บาท	๓.๓	๓.๓	๑๐๐	๑๑๔
๑๒,๐๐๐ - ๒๔,๔๔๔ บาท	๓.๒	๒.๘	๔๓	๑๔
๓๐,๐๐๐ บาทและมากกว่า	๒.๘	๓.๔	๑๑	๑๐
รวม	๓.๒	๓.๒	๑๕๔	๑๓๘

ตารางที่ ๒๑ (ต่อ)

อายุและรายได้ของครอบครัวต่อปี/บาท	ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรเกิดรอด		จำนวน	
	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม	สตรีไทย	สตรีไทยมุสลิม
<u>๓๕ - ๔๔ ปี</u>				
ต่ำกว่า ๑๑,๕๕๕ บาท	๔.๓	๔.๓	๑๐๓	๙๓
๑๒,๐๐๐ - ๒๔,๕๕๕ บาท	๔.๒	๔.๔	๓๕	๒๑
๓๐,๐๐๐ บาทและมากกว่า	๔.๓	๓.๗	๑๕	๗
รวม	๔.๓	๔.๓	๑๖๑	๑๒๑
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>				
ต่ำกว่า ๑๑,๕๕๕ บาท	๓.๔	๒.๙	๒๕๔	๒๙๙
๑๒,๐๐๐ - ๒๔,๕๕๕ บาท	๓.๒	๓.๐	๑๐๔	๕๗
๓๐,๐๐๐ บาทและมากกว่า	๓.๕	๒.๔	๓๓	๓๐

ง. ปัจจัยอื่นที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์

ปัจจัยหนึ่งซึ่งน่าจะมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ก็คือ ความต้องการบุตรเพิ่ม น่าจะคาดได้ว่าความต้องการมีบุตรเพิ่มนั้นจะมีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ในอนาคต การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมที่ไม่ได้ใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิที่ถาวรทั้งสามีและภรรยา เกี่ยวกับความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่ม จากตารางที่ ๒๒ และ ๒๓ พบว่า ทั้งสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมความต้องการมีบุตรเพิ่มมีความสัมพันธ์อย่างเห็นได้ชัดกับอายุของสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน

จากตารางที่ ๒๒ พบว่า สตรีไทยมุสลิมมีความต้องการมีบุตรเพิ่มสูงกว่าสตรีไทย คือร้อยละ ๓๖.๐ และ ๓๑.๔ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มอายุทั้งของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมพบว่า ความต้องการจำนวนบุตรจะลดน้อยลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณากลุ่มอายุ ๑๔ - ๒๔ ปี และ ๒๕ - ๓๔ ปี พบว่า สตรีไทยมีความต้องการมีจำนวนบุตรมากกว่าสตรีไทยมุสลิม เช่น ในกลุ่มอายุ ๑๔ - ๒๔ ปี สตรีไทยมีความต้องการมีจำนวนบุตรเพิ่มถึงร้อยละ ๖๒.๗ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมต้องการมีบุตรเพิ่มเพียงร้อยละ ๔๗.๖ เท่านั้น ในทางตรงข้าม เมื่ออายุจะเพิ่มขึ้นวัยเจริญพันธุ์แล้ว ในกลุ่มอายุ ๓๕ - ๔๔ ปี สตรีไทยมุสลิมกลับมีความต้องการมีบุตรเพิ่มมากกว่าสตรีไทย คือร้อยละ ๒๐.๗ และร้อยละ ๑๖.๓ ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสตรีไทยมีจำนวนบุตรเพียงพอแล้ว ในอายุน้อย ๆ เมื่อถึงวัยจะหมดภาวะเจริญพันธุ์แล้วจึงไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้น ส่วนสตรีไทยมุสลิมเมื่ออายุน้อย ๆ มีจำนวนบุตรน้อย เมื่อถึงวัยจะหมดภาวะเจริญพันธุ์จึงต้องการมีบุตรให้เพียงพอ กับความต้องการ

จากตารางที่ ๒๓ จะเห็นว่าความต้องการบุตรเพิ่มนั้นลดลงอย่างรวดเร็ว

พร้อมกับการเพิ่มของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ทั้งสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิม เมื่อเปรียบเทียบสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมในกลุ่มสตรีที่ยังไม่มีบุตรเลย พบว่าสตรีไทยมีความต้องการบุตรมากกว่าสตรีไทย คือร้อยละ ๔๒.๔ และ ๔๒.๒ แต่สตรีที่มีบุตรมีชีวิตตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป ในสตรีไทยต้องการมีบุตรเพิ่มร้อยละ ๓.๑ ส่วนสตรีไทยมุสลิมก็มีเพียงร้อยละ ๔.๒ เท่านั้น

ตารางที่ ๒๒ อัตราส่วนร้อยละของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามความต้องการบุตรเพิ่มและอายุ

อายุ (ปี)	สตรีไทย					สตรีไทยมุสลิม				
	ต้องการ	ไม่ต้องการ	ไม่แน่ใจ	ไม่ตอบ	รวม	ต้องการ	ไม่ต้องการ	ไม่แน่ใจ	ไม่ตอบ	รวม
๑๔ - ๒๔	๖๒.๗	๒๒.๗	๑๐.๗	๓.๙	๑๐๐.๐ (๗๕)	๕๗.๖	๒๐.๘	๒๐.๐	๑.๖	๑๐๐.๐ (๑๒๕)
๒๕ - ๓๔	๓๐.๔	๔๘.๙	๑๙.๒	๑.๔	๑๐๐.๐ (๑๓๕)	๒๙.๙	๔๑.๙	๑๖.๐	๒.๒	๑๐๐.๐ (๑๓๗)
๓๕ - ๔๔	๑๖.๓	๗๑.๔	๑๒.๓	-	๑๐๐.๐ (๑๔๗)	๒๐.๗	๕๙.๕	๑๙.๘	-	๑๐๐.๐ (๑๒๑)
รวม	๓๑.๔	๕๒.๗	๑๔.๕	๑.๔	๑๐๐.๐ (๓๕๗)	๓๖.๐	๔๔.๑	๑๘.๕	๑๓.๕	๑๐๐.๐ (๓๘๓)

ตารางที่ ๒๓ อัตราส่วนร้อยละของสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิมจำแนกตามความต้องการบุตรเพิ่มและจำนวนบุตรมีชีวิตในปัจจุบัน

จำนวนบุตรมีชีวิต	สตรีไทย					สตรีไทยมุสลิม				
	ต้องการ	ไม่ต้องการ	ไม่แน่ใจ	ไม่ตอบ	รวม	ต้องการ	ไม่ต้องการ	ไม่แน่ใจ	ไม่ตอบ	รวม
๐ คน	๔๒.๔	๗.๑	-	-	๑๐๐.๐(๑๔)	๘๗.๒	-	๑๒.๘	-	๑๐๐.๐(๓๔)
๑ - ๒ คน	๕๓.๔	๒๔.๑	๑๔.๖	๑.๔	๑๐๐.๐(๑๔๑)	๕๔.๕	๒๓.๔	๒๐.๑	๒.๐	๑๐๐.๐(๑๕๕)
๓ - ๔ คน	๑๕.๔	๖๕.๔	๑๘.๔	๐.๘	๑๐๐.๐(๑๓๖)	๑๒.๐	๖๖.๗	๑๙.๗	๑.๖	๑๐๐.๐(๑๑๗)
๕ คนขึ้นไป	๓.๑	๘๖.๔	๗.๕	๓.๑	๑๐๐.๐(๖๖)	๘.๒	๗๕.๓	๑๖.๔	-	๑๐๐.๐(๗๓)
รวม	๓๑.๔	๕๒.๗	๑๔.๖	๑.๔	๑๐๐.๐(๓๕๗)	๓๖.๐	๕๔.๑	๑๘.๕	๑.๓	๑๐๐.๐(๓๘๓)